

Узагальнюючи, слід підкреслити, що перспективи розвитку стратегічного управління публічної сфери в Україні залежать від таких ключових факторів:

- формування єдиної стратегії розвитку держави;
- впровадження сучасних інструментів моніторингу та оцінювання результатів;
- підвищення кваліфікації управлінських кадрів;
- інтеграція цифрових технологій у процеси управління.

Стратегічне управління публічної сфери є невід'ємною складовою модернізації державного управління в Україні. Його впровадження сприятиме підвищенню ефективності функціонування державних інституцій, зміцненню довіри громадян і забезпеченню стійкого розвитку країни. З огляду на глобальні виклики та внутрішні потреби, стратегічне управління має стати основою реформ публічної сфери.

Література

1. Зверяков М., Кухарська Н., Клевцевич Н., Шараг О. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція : монографія. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с.
2. Луциків І., Котовська І. (2018). Стратегічне управління як інструмент розвитку суб'єктів публічної сфери в Україні. *Галицький економічний вісник*. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/54/5.pdf> (дата звернення 03.01.25)
3. Романюк С. Теорія та практика стратегічного управління: монографія. Київ : НАДУ, 2019. 232 с.
4. Мунько, А.Ю. (2024). Особливості застосування стратегічного підходу в публічному управлінні у фінансово-економічній сфері України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*, (11). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-06> (дата звернення 08.01.25)
5. Zakharchenko N.V., Horbachenko S.A., Hrinchenko R.V., Topalova I.A., Fialkovska A.A. (2021). Formation principles of the organizational and economic management mechanism of the regional enterprise's creative potential. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4 (39), 405–414. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3474> (дата звернення 25.12.24)
6. Стратегія національної безпеки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення 10.01.25)
7. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.01.25).

Гуденко Б.О.
здобувач PhD,
ДННУ «Академія фінансового управління»

ДОБРОВОЛЬЧІ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ

Добровольчі формування територіальної громади (ДФТГ) відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки, стабільності та стійкості суспільства в умовах сучасних викликів. Протягом останнього десятиліття Україна зазнала значних соціально-економічних змін, що були обумовлені наслідками військової агресії, економічних криз і трансформацій у структурі національної економіки [1]. В умовах війни з РФ роль ДФТГ значно зросла, адже вони стали не лише інструментом захисту громад, а й важливим елементом у підтримці соціальної згуртованості.

Воєнна економіка, що склалася в Україні після 2014 року, наклала відбиток на функціонування як державних, так і локальних структур. Добровольчі формування стають інструментом, який мобілізує людський потенціал і ресурси на рівні територіальних громад, формуючи

основу для локального самозабезпечення безпеки. Однак ефективне функціонування цих структур вимагає належного соціально-економічного забезпечення, що є одним із викликів для національної економіки. Це питання набуває особливої актуальності в контексті зростання вимог до обороноздатності держави, адаптації ринку праці та підтримки соціальної інфраструктури в громадах.

Дослідження соціально-економічних аспектів діяльності ДФТГ дозволяє не лише оцінити їхній сучасний стан, а й визначити перспективи розвитку, які сприятимуть інтеграції цих формувань у систему національної безпеки та економіки.

ДФТГ є новою формою організації оборони на локальному рівні. Їхній розвиток базується на принципах добровільності, територіальної прив'язаності та інтеграції до існуючих інституцій безпеки. Основні завдання ДФТГ включають [3, 4]:

- забезпечення охорони об'єктів критичної інфраструктури;
- підтримання громадського порядку в кризових умовах;
- захист територій від зовнішніх і внутрішніх загроз.

З соціально-економічної точки зору, ДФТГ виконують важливу роль у забезпеченні зайнятості, підвищенні рівня соціальної згуртованості та розвитку місцевих громад. Особливо це актуально для сільських територій і малих міст, де існує дефіцит робочих місць і низький рівень інвестицій [2; 5].

Добровольчі формування сприяють зміцненню соціальних зв'язків у громадах шляхом залучення громадян до спільної діяльності. Це створює умови для формування довіри між громадянами та місцевою владою, підвищення рівня громадянської активності, вироблення почуття відповідальності за спільну безпеку.

Окрім того, діяльність ДФТГ позитивно впливає на реінтеграцію ветеранів бойових дій, які мають досвід військової служби та можуть стати лідерами у своїх громадах.

З економічної точки зору, створення добровольчих формувань сприяє:

- розвитку локального ринку праці через створення нових робочих місць (наприклад, у сфері навчання, постачання та логістики);
- стимулюванню місцевих економік через державні та благодійні фінансування на підтримку діяльності ДФТГ;
- залученню ресурсів приватного сектору до розробки інноваційних рішень у сфері безпеки (дрони, засоби зв'язку, медичне обладнання).

Проте, функціонування добровольчих формувань потребує значних витрат, що створює додаткове навантаження на бюджети громад і держави. У цьому контексті необхідно розробляти моделі співфінансування та партнерства між державними, громадськими та приватними структурами через залучення додаткових ресурсів для фінансування ДФТГ, інтегрування інноваційних рішень у сфері безпеки та створенні нових економічних можливостей для громад [2; 4].

Однією з ключових проблем функціонування ДФТГ є нерівномірність фінансування. Багато громад не мають достатніх ресурсів для забезпечення необхідного рівня матеріального та технічного оснащення. Це особливо актуально для віддалених регіонів, де рівень доходів населення та місцевих бюджетів є низьким. В умовах воєнного часу такий дефіцит існує на сучасне обладнання, зокрема засобів зв'язку, транспортних засобів, захисного спорядження та медичних матеріалів.

Формування ДФТГ відбувається в умовах відносної невизначеності законодавчих норм, що регулюють їхню діяльність. Це створює перешкоди для ефективного управління, залучення фінансування та взаємодії з іншими суб'єктами безпеки.

Багато учасників ДФТГ зіштовхуються з труднощами психологічної адаптації, особливо ті, хто має досвід бойових дій. Відсутність програм психологічної підтримки може негативно впливати на мотивацію та ефективність їхньої роботи.

Добровольчі формування повинні стати органічною частиною системи національної безпеки. Для цього необхідна звісно чітка законодавча база, яка регламентуватиме їхню діяль-

ність і забезпечення координації між ДФТГ та іншими структурами оборони, такими як Збройні Сили України та Національна гвардія.

Навчання членів ДФТГ повинно включати не лише військову підготовку, а й навички кризового управління, медичної допомоги та комунікації. Це сприятиме підвищенню їхньої ефективності та адаптивності до різних ситуацій.

Добровольчі формування територіальних громад є важливим елементом соціально-економічного та оборонного розвитку України. Їхній потенціал можна реалізувати через:

- підвищення ефективності управління: розробка законодавчої бази та механізмів координації з державними структурами;

- розвиток фінансування: залучення державно-приватного партнерства та міжнародної допомоги;

- інвестиції у людський капітал: забезпечення навчання та психологічної підтримки учасників ДФТГ;

- інтеграція сучасних технологій: впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності формувань.

У майбутньому розвиток ДФТГ може сприяти не лише посиленню обороноздатності країни, але й створенню умов для сталого соціально-економічного зростання в територіальних громадах.

Література

1. Петруха Н.М., Петруха С.В. Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах структурно-інституціональної та функціональної трансформації сільської економіки: проблеми методології, теорії, соціально-економічної та секторальної політики : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Професіонал», 2020. 496 с. + 1 електрон. опт. диск.

2. Петруха Н.М., Плахотній Д.О., Чухній О.Ю. Стан демографічної безпеки та вплив демографічних змін на економічні процеси. Агросвіт. 2024. № 16. С. 100–109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.16.100>.

3. Про основи національного спротиву: закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.

4. Роз'яснення фінансування добровольчих формувань територіальних громад. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN073476>.

5. Petrukha S.V., Tripak M.M., Petrukha N.M., Konovalenko D.V. Modernization of Public Finances and Resilience of Veteran Business. The problems of economy. 2024, № 3 (61). С. 249–260. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-249-260>.

Данилишин Б.М.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри регіоналістики і туризму,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

В останні роки, особливо після російського вторгнення в Україну і намагання анексії суверенних українських територій, питання глобальної безпеки набуло особливого значення.

Розвиток економіки в умовах воєнного часу потребує чіткої державної стратегії, злагодженої системної державної економічної політики, її націленості на конкретні показники якісних чи кількісних змін.

Крім того, маємо враховувати і довоєнні прорахунки як в економічному розвитку так і політиці. Ключовими з них виступають: